

**בבית המשפט העליון בירושלים
בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק**

בג"ץ 54321-03-25
בג"ץ 54373-03-25
בג"ץ 54398-03-25
בג"ץ 54419-03-25
בג"ץ 54463-03-25
בג"ץ 56740-03-25
בג"ץ 56745-03-25
בג"ץ 56965-03-25

בפני: כבוד הנשיא יצחק עמית
כבוד השופט נעם סולברג
כבוד השופטת דפנה ברק-ארז

1. התנועה למען איכות השלטון בישראל
2. פורום "חומת מגן לישראל"
3. משמר הדמוקרטיה הישראלית
4. התנועה לטוהר המידות
5. אורי צבי זכי ו-91 אח'
6. סיעת יש עתיד
7. סיעת המחנה ממלכתי
8. סיעת ישראל ביתנו
9. סיעת העבודה
10. נמרוד שפר ו-37 אח'
11. מפקדים למען ביטחון ישראל – בכירי מערכת הביטחון למען הסדרים מזיניים-ביטחוניים ו-7 אח'
12. התנועה הדמוקרטית האזרחית

העותרים

- נ ג ד -

1. ממשלת ישראל
2. ראש הממשלה
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. הוועדה המייעצת למינויים לתפקידים בכירים
5. ראש שירות הביטחון הכללי
6. שירות הביטחון הכללי
7. מזכיר הממשלה
8. ועדת השרים לענייני שירות הביטחון הכללי
9. ועדת המשנה למודיעין, שירותים חשאיים ושו"ן של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת

המשיבים

ובעניין:

1. האקדמיה למען ישראל דמוקרטית
2. עמיחי אילון,
3. נדב ארגמן, ת.
4. משה יעלון, ת.
5. דן יתום, ת.ז.
6. רפי פלד, ת.ז.
7. משה קראדי,
8. אורי שגיא, ת.

ע"י ב"כ עו"ד רן שפרינצק (מ.ר. 33736) ועו"ד נעם חפץ (מ.ר. 90819) ואח' ממשרד ארדינסט, בן נתן, טולידאנו ושות', עורכי דין מרח' ברקוביץ' 4, מגדל המוזיאון (קומה 17), תל אביב 6423806
טל: 03-7770111; פקס: 03-7770101
כתובת דוא"ל: office@ebnlaw.co.il

המבקשים

בקשת הצטרפות להליך כ"ידיד בית המשפט"

המבקשים, מטה מאבק האקדמיה (באמצעות עמותת האקדמיה למען ישראל דמוקרטית) ובכירי שירות הביטחון בישראל לשעבר (ביחד: "המבקשים") מתכבדים להגיש לבית המשפט הנכבד בקשה להצטרף להליכים שבכותרת ("העתירות") כידידי בית המשפט (amicus curiae), ולהגיש עמדה **תמציתית** מטעמם הנוגעת לסוגיות המרכזיות העומדות בלב העתירות.

המבקשים ערים לריבוי העותרים בהליכים שבכותרת ולסד הזמנים שנקבע על ידי בית המשפט הנכבד לדיון בעתירות. ואולם, המבקשים סבורים כי **מומחיותם, ניסיונם עתיר השנים והרקע המקצועי הרב והייחודי שבו מחזיקים בכירי שירות הביטחון בישראל לשעבר (המבקשים 2-8), בשילוב עם תוצרי הידע והמחקרים האקדמיים המעמיקים שנכתבו על ידי חוקרים ומומחים מובילים, בתחומים הרלוונטיים לעתירות, יש בהם כדי להניח תשתית עובדתית ומשפטית חדשה שלא הועלתה על ידי מי מהעותרים ולפיכך יש בבקשה זו כדי לתרום תרומה מהותית ומחדשת לדיון שישמע בפני בית המשפט הנכבד.** יצוין כי העתירות הוגשו בתוך סד זמנים דחוק ביותר מרגע שהתקבלה החלטת הממשלה נושא ההליכים שבכותרת ("ההחלטה"). המבקשים, אשר עיינו בעתירות שהוגשו בהליך, מצאו כי יש טעם בהגשת עמדה ממוקדת שתתייחס למספר היבטים מהותיים הקשורים לסוגייה הנדונה וראויים להתייחסות.

לעמדת המבקשים, צירופם להליך יסייע לבית המשפט הנכבד בבירור העתירות דנן. המבקשים סבורים כי צירופם להליך מתבקש גם, ובמיוחד, על רקע העובדה שהעתירות נוגעות בסוגיה ציבורית תקדימית אשר קשה להפריז בחשיבותה ובהיקף השלכותיה על מדינת ישראל וציבור אזרחיה.

כפי שיפורט להלן, המבקשים יתייחסו באופן ממוקד לשלוש סוגיות מרכזיות שעומדות בלב העתירות שבכותרת ואשר לא קיבלו ביטוי בעתירות (ודאי לא ביטוי המבוסס על תשתית מחקרית ותוצרי ידע אקדמי ומקצועי מעמיקים מהסוג שיובא במסגרת בקשה זו):

- (1) ההחלטה על פיטורי ראש השב"כ מנוגדת להוראות סעיף 4(ג) לחוק השב"כ, אשר מקנה מעמד מיוחד לעקרון הממלכתיות בחוק. עקרון זה מבסס את תפקידו של ראש השב"כ כשומר סף ומגביל את שיקול הדעת של ראש הממשלה והממשלה לעניין פיטוריו.
- (2) פוטנציאל הפגיעה בדמוקרטיה ובחירויות הפרט נוכח סמכויות השב"כ והאמצעים שברשותו מחייב את צימצום שיקול הדעת של הדרג הפוליטי ביחס לפיטורי ראש השב"כ והחלת ביקורת שיפוטית הדוקה.
- (3) הניסיון בעולם מלמד כי שימוש במינויים ובפיטורים של בכירים בגופי הביטחון מהווה נדבך מרכזי בנסיגה דמוקרטית, המחייב אף הוא את צמצום מרחב שיקול הדעת של הממשלה ביחס להחלטה.

יובהר כי בשל דחיפות הבקשה, לא ניתן היה לפנות לקבלת עמדות הצדדים טרם הגשתה.

ואלה נימוקי הבקשה:

I פתח-דבר

1. עניינן של העתירות בהחלטה חריגה וחסרת תקדים של ממשלת ישראל, בעקבות הצעת החלטה שהניח

על שולחנה ראש הממשלה ביום 19.3.2025, לפטר בבהילות את ראש שירות הביטחון הכללי ("ההחלטה", ו"ראש השב"כ", בהתאמה).

2. כפי שפורט בהרחבה בעמדת המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי), במכתבו של ראש השב"כ מיום 4.4.2025, ובעתירות שהוגשו בהליך שבכותרת, הפיטורים נעשו על רקע שתי חקירות שמנהל השב"כ נגד בכירים בלשכת ראש הממשלה; סירובו של ראש השב"כ ליתן חוות דעת שתקבע כי נסיבות ביטחוניות אינן מאפשרות לראש הממשלה לקיים את עדותו במשפט הפלילי המתנהל נגדו; השתלחות חסרת רסן של ראש הממשלה בכל גורמי אכיפת החוק בדבר "מסע ציד" המתנהל נגדו כביכול; ובניגוד לחוות דעתה של היועצת המשפטית לממשלה. הנימוק שסיפק ראש הממשלה לפיטורין הוא "אובדן אמון" שלו בראש השב"כ.

3. הנסיבות הקיצוניות האופפות את קבלת ההחלטה לפטר את ראש השב"כ מלמדות, כי ראש הממשלה היה מצוי במצב של ניגוד עניינים מובהק ביחס להליך פיטוריו של ראש השב"כ, וכי בבסיס ההחלטה עומדים שיקולים זרים.

4. במסגרת בקשה זו מבקשים מטה מאבק האקדמיה באמצעות עמותת האקדמיה למען ישראל דמוקרטית ("העמותה"); יחד עם בכירי מערכת הביטחון לשעבר, ובהם שני ראשי שב"כ, ראש מוסד, שני מפכ"לי משטרה, שר ביטחון, רמטכ"ל, וראשי אגף המודיעין לשעבר, להצטרף לעתירות כידידי בית המשפט. זאת כדי להאיר סוגיות עקרוניות שלא זכו להתייחסות מספקת בעתירות, ולספק להן תימוכין מקצועיים, אקדמיים ומחקריים.

5. בעוד שהעתירות מתמקדות ברובן בטיעונים (מוצדקים וכבדי משקל) ביחס להיעדר תשתית עובדתית, הפרת חובת ההיוועצות, שיקולים זרים, חוסר תום לב, ניגוד עניינים, וכן פגמים פרוצדורליים בהליך קבלת ההחלטה - עמדתם של המבקשים מתמקדת בסיכון המוחשי שעלול להיגרם לדמוקרטיה, לחירויות הפרט, ולזכויות היסוד בישראל אם ההחלטה על פיטורי ראש השב"כ תיוותר על כנה. היא נסמכת על ידע וניסיון מקצועי עתיר שנים של בכירי מערכת הביטחון, וכן על כתיבה אקדמית רב תחומית ומחקר משווה.

6. המבקשים ידגישו בעמדתם, כי חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 ("חוק השב"כ") הוא חוק ייחודי בספר החוקים הישראלי, באשר הוא מעגן באופן מפורש את עקרון הממלכתיות כעקרון יסוד. עקרון זה נועד להבהיר כי השב"כ אמנם כפוף לממשלה ולראש הממשלה, אך הוא נאמנו של הציבור, ולא נאמנם של הממשלה או של ראש הממשלה.

7. כפי שיוצג בעמדה, הכלים והסמכויות המוקנים לשירות הביטחון הכללי בישראל, בכל הנוגע למעקב מקוון שיעדי נמצאים בתחומי המדינה, הם מהרחבים ביותר בעולם המערבי. מדובר בכלים מתקדמים ופולשניים, אשר שימוש לרעה בהם מצד השלטון עלול לסכן באורח חמור את חירויות הפרט כמו גם עקרונות יסוד דמוקרטיים ובהם חופש הביטוי וחופש ההתארגנות – עד כדי סיכון האפשרות להחלפת השלטון באמצעות בחירות חופשיות ושוויוניות. מכאן כי השתלטות פוליטית על השב"כ משמעותה היא סיכון של ריבונות העם ושל המבנה המשטרי.

8. בין ראש הממשלה לבין ראש השב"כ מתקיים מתח מובנה, הנובע מהחשש כי ראש הממשלה יבקש לרתום את יכולותיו החודרניות של השב"כ למען אינטרסים אישיים ופוליטיים, כדי לבצר את מעמדו השלטוני. עקרון הממלכתיות המעוגן בחוק השב"כ נועד להבהיר, כי ראש השב"כ נדרש לעמוד בפרץ

ולבלום ניסיונות של הממשלה, ושל ראש הממשלה בפרט, לעשות שימוש לרעה בסמכויות הארגון.

9. עקרון הממלכתיות המעוגן בחוק מופנה לא רק כלפי השב"כ, אלא גם כלפי הממונים עליו, קרי הממשלה וראש הממשלה. הוא מחיל עליהם מגבלות ביחס להפעלת סמכויותיהם כלפיו, לרבות לעניין הסמכות לפטר את ראש השב"כ.

10. בהקשר זה, עקרון הממלכתיות המעוגן בחוק מצר את שיקול דעתם וגדרי סמכותם של הממשלה והעומד בראשה לעניין פיטורי ראש השב"כ, וממילא בחינת העילות המינהליות ביחס לחוקיות החלטה לפטר את ראש השב"כ צריכה להיעשות לאורו של עקרון זה.

11. בנסיבות הקיצוניות של ענייננו, החלטת הממשלה והעומד בראשה לפטר את ראש השב"כ מעבירה מסר פסול וחמור במיוחד לבכירי השב"כ, לפיו ככל שימלאו את תפקידם בממלכתיות ויהיו מחויבים לחובתם הבסיסית לשמש כ"נאמני ציבור", הם עלולים למצוא את עצמם מופקדים בשל כך. לפיכך, ככל שהחלטת הפיטורים תיוותר על כנה משמעותה תהיה, אפוא, "חרב דמוקלס" התלויה מעל ראשם של ראשי השב"כ הבאים ובכירי השב"כ.

12. לאור האמור, החלטת ראש הממשלה והממשלה לפטר את ראש השב"כ בנסיבות ענייננו חותרת תחת עקרון הממלכתיות, ויש בה כדי לשנות באופן יסודי את הקוד הגנטי של השב"כ, כגוף המחויב לפעול בממלכתיות.

13. עוד המבקשים יבססו בעמדתם, כי הניסיון בעולם מלמד על שימוש במינויים ופיטורים של בכירים בגופי ביטחון חשאיים כדי להביא לנסיגה דמוקרטית ואף לביטול הדמוקרטיה במדינות אחרות (כדוגמת הונגריה, טורקיה, ונצואלה ופולין). עוד יטענו המבקשים, כי הכלים רבי העוצמה שבהם שולט שירות הביטחון הכללי בישראל, היקף המידע הנאסף על ידו, והשימוש שנעשה בהם בעבר, מלמדים כי הסיכונים הטמונים בהשתלטות פוליטית עליו לחירויות הפרט ולצביונה הדמוקרטי של המדינה מרחיקי לכת, ומחייבים את צמצום שיקול דעתה של הממשלה ביחס להחלטה.

14. כפי שיורחב להלן, אמות המידה שהותוו בפסיקה תומכות בצירופם של המבקשים כידיד בית המשפט לעתירות.

15. כך, בין היתר, יש בעמדתם תרומה מחדשת ומקצועית לדיון, שכן היא מבססת תשתית אקדמית ומחקרית לטענות כבדות משקל אשר לא קיבלו ביטוי ממשי בעתירות, וכן תשתית מקצועית רלוונטית הנתמכת בידעיותיהם וניסיונם של בכירי מערכת הביטחון בעבר, לרבות ראשי שב"כ. בנוסף, הסוגיה שבה עוסקות העתירות היא סוגיה ציבורית מובהקת אשר קשה להפריז בחשיבותה ובהיקף השלכותיה על החברה הישראלית, הנוגעת לסוגיות ביטחוניות ולתחומי ממשל, חברה, משפט, דמוקרטיה, שלטון החוק, וזכויות היסוד במדינה.

16. בנסיבות אלו יש חשיבות מיוחדת לאפשר לנציגים מהאקדמיה ולבכירי מערכת הביטחון לשעבר לפרוש את עמדתם המקצועית בפני בית המשפט הנכבד. עמדתם המשולבת של בכירי האקדמיה ובכירי מערכת הביטחון לשעבר תקנה תרומה ייחודית לדיון, שכן יש בה כדי לשפוך אור על הסוגיות הדורשות מומחיות מקצועית המתעוררות בהליך. סוג ההליך והפרוצדורה הנוהגת בו, הצדדים להליך, ושלב הדיון (טרם הדיון, ובטרם נדונו בקשות הצטרפות נוספות), מצדיקים אף הם להתיר את צירופם של המבקשים כידידי בית המשפט ולאפשר להם להגיש את עמדתם לבית המשפט הנכבד.

17. בקשה זו להלן תתמקד בשיקולים המצדיקים את צירוף המבקשים כידידי בית המשפט, תוך פרישת

עמדתם באופן תמציתי. הואיל והעובדות העיקריות הרלוונטיות לבקשה פורטו בעתירות ובתשובות המדינה, וכדי לא להלאות את בית המשפט הנכבד, המבקשים לא יפרטו עובדות אלה פעם נוספת אלא יסתמכו על העובדות שהובאו שם.

18. להלן יפורטו הדברים.

II הצדדים

19. העותרים בהליכים שבכותרת הם שורה של עמותות, ארגונים, יחידים, וסיעות בכנסת אשר הגישו עתירות, דומות במהותן, למתן צווים אשר יורו על ביטול החלטת ממשלת ישראל לפטר את ראש שירות הביטחון הכללי מיום 20.3.2025.

20. המשיבים בעתירות השונות הם ממשלת ישראל, ראש הממשלה, היועצת המשפטית לממשלה, הוועדה המייעצת למינויים לתפקידים בכירים, ראש שירות הביטחון הכללי, שירות הביטחון הכללי, מזכיר הממשלה, ועדת השרים לענייני שירות הביטחון הכללי, וועדת המשנה למודיעין, שירותים חשאיים ושו"ן של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

21. המבקש 1, מטה מאבק האקדמיה באמצעות עמותת האקדמיה למען ישראל דמוקרטית,¹ הוא ארגון וולנטרי המאגד שורה ארוכה של חברי סגל בכיר ממספר רב של מוסדות להשכלה גבוהה בארץ, העוסקים בדיסציפלינות אקדמיות שונות. חברי המטה נאבקים למען שמירה על שלטון החוק, חופש אקדמי ועקרונות ליברליים ברוח ערכי מגילת העצמאות, ובכלל זה פועלים לקידום ערכים של מקצועיות ויושרה. חברי מטה מאבק האקדמיה שותפים גם לכתיבת מחקרים, ניירות עמדה וגילויי דעת בתחומים שונים הקשורים להגנה על שלטון החוק, למערכת האיזונים והבלמים בשיטה הנוהגת בישראל ולסוגיות שונות הקשורות בדמוקרטיה.

22. המבקשים 2-8, הם בכירי מערכת הביטחון לשעבר ובהם שני ראשי שב"כ לשעבר, ראש מוסד לשעבר, ומטכ"ל לשעבר, שר ביטחון לשעבר, שני מפכ"לי משטרה לשעבר, וראשי אמ"ן לשעבר:

22.1. המבקש 2, מר עמיחי (עמי) אילון, כיהן כראש השב"כ בשנים 1996–2000. קודם לכן שימש כמפקד שייטת 13 וכמפקד חיל הים.

22.2. המבקש 3, מר נדב ארגמן, שימש כראש השב"כ בשנים 2016–2021. קודם לכן כיהן כראש אגף המבצעים וכסגן ראש השירות.

22.3. המבקש 4, מר משה (בוגי) יעלון, שירת כרמטכ"ל ה-17 של צה"ל בשנים 2002–2005, לאחר מכן כיהן כשר הביטחון. קודם לכן שימש כראש אגף המודיעין, כאלוף פיקוד המרכז וכמפקד סיירת מטכ"ל.

22.4. המבקש 5, מר דן (דני) יתום, כיהן כראש המוסד בשנים 1996–1998. מר יתום הוא אלוף (במיל') בצה"ל, ופקד על פיקוד המרכז וכיהן כראש אגף התכנון.

¹ העמותה נוסדה על ידי נציגי "מטה מאבק האקדמיה" והיא פועלת, בין היתר, לקידום החינוך והמחקר האקדמי החופשי בישראל ולשמירה על חברה דמוקרטית ליברלית.

- 22.5. המבקש 6, מר רפאל (רפי) פלד, כיהן כמפכ"ל משטרת ישראל בשנים 1993–1995. קודם לכן שימש כמפקד מחוז ירושלים.
- 22.6. המבקש 7, מר משה קראדי, כיהן כמפכ"ל משטרת ישראל בשנים 2004–2007. קודם לכן שימש כראש אגף משאבי אנוש וכמפקד מחוז הדרום.
- 22.7. המבקש 8, מר אורי שגיא, כיהן כראש אגף המודיעין בצה"ל בשנים 1991–1995. קודם לכן שימש כמפקד פיקוד דרום וכראש מפקדת חילות השדה.

הטעמים המצדיקים את צירוף המבקשים להליך III

23. מוסד "ידיד בית המשפט" (amicus curiae) הוא מוסד ותיק המושרש בשיטות משפט שונות, אשר הוכר בדין הישראלי בפסיקה ענפה של בית המשפט הנכבד. עיקרו הוא סיוע לבית-המשפט בסוגיה מסוימת על-ידי מי שאינו צד ישיר לסכסוך הנדון. פסק הדין העיקרי אשר שירטט את העקרונות המנחים ואמות המידה ביחס להצטרפות להליך כידיד בית המשפט הוא פסק דינו של בית משפט נכבד זה במ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, נג(1) 529 (1999) ("עניין קוזלי").
24. כפי שנקבע בעניין קוזלי, צירוף צד בעל מומחיות מקצועית כ"ידיד בית המשפט" נועד להשיג שתי מטרות עיקריות: לאפשר לאותו צד בעל ידע רלוונטי להישמע בפני בית המשפט; ולסייע לבית המשפט בגיבוש עמדה והלכה אשר משקפת נאמנה את מגוון הסוגיות הרלוונטיות להכרעה בעניין שלפניו.
25. עוד נקבע בפסיקה כי לצורך הכרעה בשאלה אם תינתן לגוף זכות להביע את עמדתו בהליך שהוא אינו צד לו, יש לבחון את התרומה הפוטנציאלית של עמדתו לבירור הסוגיות העומדות להכרעה במסגרת ההליך. על בחינה זו להיעשות לאור אמות המידה הבאות: מהות הגוף המבקש להצטרף; סוג ההליך והפרוצדורה הנוהגת בו; הצדדים להליך; השלב שבו הוגשה בקשת ההצטרפות; ומהותה של הסוגיה העומדת להכרעה. אמות המידה האמורות אינן מהוות רשימה סגורה [עניין קוזלי, בפס' 45. ראו גם: ישראל דורון, "לידתו והתפתחותו של "ידיד בית-משפט ישראלי", המשפט ט 291 (2004)].
26. יישום המבחנים שנקבעו בפסיקה על ענייננו מוביל למסקנה כי יש לצרף את המבקשים להליכים שבותרת כ"ידיד בית המשפט". עמדת המבקשים היא תוצר המשקף שילוב ייחודי של מומחיות מקצועית, ידע וניסיון מעשי עתיר שנים של בכירי מערכת הביטחון לשעבר, וכן תוצרי ידע ומחקרים מעמיקים של אנשי אקדמיה בעלי מומחיות ספציפית בדיסציפלינות המקצועיות הרלוונטיות לנושאי העתירות (בדגש על הממשק שבין ביטחון ודמוקרטיה). שילוב ייחודי זה יסייע לבית המשפט הנכבד בשקילת מכלול השיקולים הרלוונטיים להכרעה בסוגיה הנדונה, אשר חשיבותה הציבורית ותקדימיותה יוצאות דופן.
27. עמדתם של המבקשים, המבוססת על ידע מקצועי, מחקרים אקדמיים וספרות מקצועית, נועדה להאיר סוגיה עקרונית אשר לא קיבלה ביטוי ממשי בעתירות. בעוד שמרבית העתירות מתמקדות בטיעונים (מוצדקים וכבדי משקל) ביחס להליך הדחת ראש השב"כ (ובכלל זה היעדר תשתית עובדתית, הפרת חובת ההיוועצות, שיקולים זרים, חוסר תום לב, ניגוד עניינים, וכן פגמים פרוצדורליים בהליך קבלת ההחלטה), עמדתם של המבקשים נוגעת לטענות אחרות שעיקרן בפן המהותי.

כך, עמדת המבקשים עוסקת בהשלכות של ההחלטה על תפקודו ודמותו של השב"כ ועל השלכות הרחב של החלטת הממשלה על שיטת המשטר בישראל כמו גם על זכויות היסוד הדמוקרטיות בישראל, אשר קשה להפריז בחשיבותן (ובחומרת הפגיעה בהן).

IV עיקרי עמדת המבקשים

IV.א. עקרון הממלכתיות המעוגן בחוק השב"כ מבסס את תפקידו של ראש השב"כ כשומר

סף ומגביל את סמכותו של ראש הממשלה לעניין פיטוריו

28. סעיף 4(ג) לחוק השב"כ מקנה מעמד מיוחד לעקרון הממלכתיות. סעיף זה, שכותרתו "כפיפות השירות", מורה כי "השירות יפעל באורח ממלכתי; לא תוטל על השירות משימה לשם קידום אינטרסים מפלגתיים-פוליטיים". עקרון הממלכתיות שב ומופיע גם בסעיף 7(א) ובסעיף 7(ב)(6) לחוק, שענינם "ייעוד השירות ותפקידיו". עיגון מפורש זה של עקרון הממלכתיות בחוק השב"כ קיים רק בחוק זה, ואינו קיים בחוק אחר כלשהו בספר החוקים של מדינת ישראל.

29. בחירת המחוקק לעגן את עקרון הממלכתיות דווקא בחוק השב"כ אינה מקרית. היא נובעת מהחשש כי יעשה בכוח האדיר הייחודי שמסור בידי השב"כ שימוש לרעה באופן שיפגע בעקרונות יסוד דמוקרטיים (כפי שיורחב בפרק "IV.ב.1" להלן). עיגון עקרון הממלכתיות בחוק נועד להבהיר כי השב"כ אמנם כפוף לממשלה ולראש הממשלה, אך הוא נאמנו של הציבור, ולא נאמנם של הממשלה או של ראש הממשלה.

30. יפה לעניין זה התייחסותו של אלי בכר (שכיהן בעבר כיועץ המשפטי לשב"כ) לסעיף 4(ג) לחוק, בספרו שב"כ במבחן, ביטחון, משפט וערכי הדמוקרטיה", בעמ' 60-61:

"החוק מורה כי השירות יפעל באורח ממלכתי ולא בשירות אינטרסים מפלגתיים. במבט ראשון דומה כי הסעיף כמעט מיותר, שהרי ברור שהשירות הוא ארגון ממלכתי ואיננו זרוע מפלגתית. מאחר שלא נקבעה הוראה כזו בעניינם של גופים אחרים נשאלת השאלה מדוע הנחיה זו נקבעה דווקא כלפי השירות. ההיסטוריה מלמדת כי לעניין זה ישנם שורשים עמוקים בשנים המוקדמות של המדינה שבהן נעשה שימוש פוליטי בשירות. יתר על כן, בשל עיסוקו של השירות בשאלות שלעיתים קרובות יש להן השלכה פוליטית ישירה קיים פיתוי מתמיד להשתמש בו לצרכים פוליטיים, למשל בחשש שמא הטלת חקירת הדלפה על השירות, מניעה האמיתיים הם סגירת חשבונות פוליטיים. מכאן הצורך המיוחד לחוקק הוראה זו דווקא מול גוף כמו השב"כ. יתר על כן, סעיף זה עשוי לשמש לראש השירות עוגן פורמלי המסדיר את יחסי השירות מול ראש הממשלה ומסגרת לגידור סמכותו של ראש הממשלה כלפי ראש השירות".

31. בין ראש הממשלה לבין ראש השב"כ מתקיים מתח מובנה, הנובע מהחשש כי ראש הממשלה יבקש לרתום את יכולותיו החודרניות של השב"כ למען אינטרסים אישיים ופוליטיים, כדי לבצר את מעמדו השלטוני [עמיחי כהן ואלי בכר, "החלטת ראש הממשלה לקדם את הדחת ראש השב"כ – חוות דעת" (18.3.2025), בעמ' 8 ("כהן ובכר")].

32. אין מדובר בחשש בעלמא. כבר בראשית ימיה של המדינה נעשו ניסיונות מצד הנהגת המדינה לרתום את יכולותיו של השב"כ לטובת אינטרסים פוליטיים (ראו, למשל: תום שגב, "מדינה בכל מחיר – סיפור חייו של דוד בן-גוריון" 545, 560 (2018)).

33. תחת ראש הממשלה הנוכחי נעשו ניסיונות חמורים ופסולים להפעיל לחצים לא לגיטימיים על ראשי

השב"כ על מנת לרתום את יכולותיו למען אינטרסים זרים, כפי שעולה משורה של עדויות של ראשי שב"כ בעבר ובהווה [ראו לעניין זה, למשל: ראיון של ראש השב"כ לשעבר, מר יורם כהן, לתכענית "עובדה" עם אילנה דיין, מיום 21.3.2025].

34. כך, ראש השב"כ הנוכחי, רונן בר, העיד במסגרת מכתבו מיום 4.4.2025 שצורף כנספח א' לחוות דעת המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי), כי ראש הממשלה הפעיל עליו לחצים פסולים ולא לגיטימיים לשרת אינטרסים אישיים ופוליטיים, בלשון זו (סעיפים 9, 10 ו-13 למכתב):

"המציאות והחוק מלמדים, כי כחלק מובנה מעבודתו של ראש השירות עשויים להתעורר מצבים, שבהם עליו להדוף לחצים מצד הדרג המדיני ולקבל החלטות המתחייבות על פי ייעודו של השירות, תפקידו וסמכויותו בלבד. [...] אדגים את דבריי באמצעות מספר עניינים פרטניים, שהתעוררו בחודשים האחרונים, הממחישים את החשיבות שבעצמאות שיקול הדעת המקצועי של ראש השירות. מדובר בדוגמאות בלבד אשר גם הן יובאו בתמצית, וזאת שעה שמדובר בהודעה גלויה. [...] נדרשתי לעמוד על עצמאותי המקצועית גם באירועים הנוגעים לאופן הטיפול של השירות בסוגיות הנוגעות לאזרחי ישראל ובכל הנוגע להפעלת סמכויות השירות לפעולה מול אזרחי המדינה. ככל שבית המשפט ימצא לנכון, אבקש להציג את המידע הנוגע לעניין זה בפני בימ"ש בדלתיים סגורות ובמעמד צד אחד"

העתקי חוות דעת המשנה ליועצת המשפטית לממשלה ומכתבו של ראש השב"כ רונן בר מיום 4.4.2025, מצ"ב **כנספחים 1 ו-2**.

35. כפי שיפורט בפרק IV.ב.1 להלן, כי בשים לב לעוצמת הכלים העומדים לרשות השב"כ, שימוש לרעה בכלים ייחודיים אלה בידי השלטון עלול לסכן באורח חמור עקרונות יסוד דמוקרטיים ובהם חופש הביטוי, חופש ההתארגנות ופעילות פוליטית חופשית והוגנת – עד כדי סיכון האפשרות להחלפת השלטון באמצעות בחירות חופשיות ושוויוניות. מכאן כי השתלטות פוליטית על השב"כ משמעותה היא סיכון של ריבונות העם ושל המבנה המשטרי.

36. חשש זה מתעצם בשים לב לאופי עבודת השב"כ ועבודת הגורמים המפקחים על השב"כ, שהם מעצם טבעם סודיים ונסתרים מעין הציבור, באופן המגביל את היכולת לקיים ביקורת ציבורית או שיפוטית אפקטיבית על פעולותיו של השב"כ.

37. עקרון הממלכתיות המעוגן בחוק השב"כ נועד להבהיר, כי ראש השב"כ נדרש לעמוד בפרץ ולבלום ניסיונות של הממשלה, ושל ראש הממשלה בפרט, לעשות שימוש לרעה בסמכויות הארגון. במובן זה, ראש השב"כ הוא שומר סף האמון על טוהר השימוש בכוחו העצום של השב"כ, כך שיעשה בהתאם לשלטון החוק ובגדרי ייעודו ותפקידו בלבד, מתוך מחויבות לתפקידו כ"נאמן ציבור".

38. יפים לעניין זה דבריו של אלי בכר בספרו "שב"כ במבחן" (עמ' 428):

"לשירות, ובמיוחד לעומד בראשו, יש אחריות מיוחדת מול הדרג הפוליטי הממונה לשמירה על ממלכתיותו של השירות ועל זהירות בהפעלת הכלים העומדים לרשותו, לבל יבוצע בהם שימוש החורג מייעודו ומתפקידו לשמור על ביטחון המדינה".

39. עקרון הממלכתיות המעוגן בחוק מופנה לא רק כלפי השב"כ, אלא גם כלפי הממונים עליו, קרי הממשלה וראש הממשלה. הוא מחיל עליהם מגבלות ביחס להפעלת סמכויותיהם כלפיו, לרבות לעניין הסמכות לפטר את ראש השב"כ.

40. עקרון הממלכתיות המעוגן בסעיף 4(ג) לחוק השב"כ חולש על כלל הוראותיו של החוק, ויש לפרשן לאורו. לסעיף 4(ג) לחוק השב"כ משמעות כפולה לעניין החלטה לפטר את ראש השב"כ: ראשית, לא זו בלבד שהחלטה של הממשלה ושל העומד בראשה לפטר את ראש השב"כ כפופה לעילות המנהליות

הרגילות של היעדר ניגוד עניינים, היעדר שיקולים זרים וסבירות, אלא שהיא גם כפופה באופן ספציפי להוראה המפורשת בסעיף 4(ג) לחוק, העומדת בפני עצמה, ומצרה את שיקול דעתם וגדרי סמכותם לעניין זה. שנית, בחינת העילות המינהליות ביחס לחוקיות החלטה לפטר את ראש השב"כ צריכה להיעשות לאורו של עקרון הממלכתיות המעוגן בחוק.

41. כפי שפורט בהרחבה בעמדת המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי) מיום 4.4.2025, ובעתירות שהוגשו בהליך שבכותרת, הנסיבות הקיצוניות האופפות את קבלת ההחלטה לפטר את ראש השב"כ מלמדות, כי ראש הממשלה היה מצוי במצב של ניגוד עניינים מובהק ביחס להליך פיטוריו של ראש השב"כ, וכי בבסיס ההחלטה עומדים שיקולים זרים.

42. ניסיונו של ראש הממשלה להצדיק את החלטתו לפטר את ראש השב"כ בנימוק של "אובדן אמון מתמשך", כהגדרתו של ראש הממשלה (שמאחוריה אין דבר מלבד הדרישה לנאמנות אישית), לא רק חוטא לחובה להימנע מניגוד עניינים ומשיקולים זרים, אלא שהוא מנוגד גם לחובת הממלכתיות המעוגנת בחוק, המצרה את גדרי סמכותם של הממשלה ושל העומד בראשה לפטר את ראש השב"כ.

43. חוסר נאמנות אישית של ראש השב"כ לראש הממשלה, ואף קיומו של מתח בין השניים, אין בהם כדי להכשיר את הפסקת כהונתו של ראש השב"כ. כאמור, דרישת הממלכתיות המעוגנת בחוק נובעת מעצם ההנחה הבסיסית, כי בין ראש הממשלה לראש השב"כ שורר מתח מובנה. וכאמור, דרישת הממלכתיות מתייחסת לא רק לשב"כ, אלא גם לגורמים הממונים עליו [כהן ובכר, בעמ' 11].

44. לפיכך, הממשלה והעומד בראשה אינם רשאים לפטר את ראש השב"כ מן הטעם שראש הממשלה "איבד את אמונו" בראש השב"כ, שכן משמעות הדבר עלולה להיות איום ממשי על היכולת להבטיח את עקרון הממלכתיות, עד כדי ריקונו מתוכן.

45. בנסיבות הקיצוניות של ענייננו, החלטת הממשלה והעומד בראשה לפטר את ראש השב"כ מעבירה מסר פסול וחמור במיוחד לבכירי השב"כ, לפיו ככל שימלאו את תפקידם בממלכתיות ויהיו מחויבים לחובתם הבסיסית לשמש כ"נאמני ציבור", הם עלולים למצוא את עצמם מפוטרים מתפקידם בשל כך (ואף חמור מכך, כפי שהצהיר לאחרונה השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר: "רוגן בר הוא סכנה לדמוקרטיה, מקומו בכלא. בכל מדינה מתוקנת רוגן בר היה יושב עכשיו בצינוק בחשד לניסיון הפיכה").

46. ככל שהחלטת הפיטורים תיוותר על כנה משמעותה תהיה, אפוא, "חרב דמוקלס" התלויה מעל ראשם של ראשי השב"כ הבאים ובכירי השב"כ.

47. לאור האמור, החלטת ראש הממשלה והממשלה לפטר את ראש השב"כ בנסיבות ענייננו חותרת באופן ברור תחת עקרון הממלכתיות, ויש בה כדי לשנות באופן יסודי את הקוד הגנטי של השב"כ, כגוף המחויב לפעול בממלכתיות.

IV.ב. סמכויות השב"כ והאמצעים הטכנולוגיים המצויים ברשותו

IV.ב.1. פוטנציאל הפגיעה בדמוקרטיה ובחירויות הפרט נוכח סמכויות השב"כ והאמצעים שברשותו מחייב את צימצום שיקול הדעת של הדרג הפוליטי ביחס לפיטורי ראש השב"כ והחלת ביקורת שיפוטית הדוקה

48. הכלים והסמכויות המוקנים לשירות הביטחון הכללי בישראל, בכל הנוגע למעקב מקוון שיעדי

נמצאים בתחומי המדינה, הם מהרחבים ביותר בעולם המערבי.

[עמיר כהנא ויובל שני, "פיקוח על מעקב מקוון בישראל", המכון הישראלי לדמוקרטיה, 182 (2020) ("כהנא ושני"); להשוואה לסמכויות המוקנות לארגוני הביטחון במדינות ה-OECD, ראו: מכתב מטעם ד"ר רחל ארידור הרשקוביץ, ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר, ועו"ד אמיר כהנא, מטעם המכון הישראלי לדמוקרטיה, שנשלח ליועצת המשפטית במשרד ראש הממשלה, בפרק 5, (15.1.2024) ("ארידור הרשקוביץ ושוורץ אלטשולר").]

49. חוק השב"כ ודברי חקיקה נוספים מקנים לארגון סמכויות נרחבות באיסוף מידע ובקבלת מידע (ובפרט סמכויות איסוף באמצעות האזנות סתר, נתוני תקשורת, וחיפושים סמויים); סמכויות חקירה; סמכויות מינהליות לביצוע מעצרים מנהליים, צווי הגבלה ופיקוח ומניעת יציאה מהארץ; וסמכויות בתחום האבטחה וההתאמה הבטחונית [לפירוט בדבר הסמכויות השונות והפניות לדברי החקיקה הרלוונטיים, ראו: אלי בכר, "שב"כ במבחן, ביטחון, משפט וערכי הדמוקרטיה", המכון הישראלי לדמוקרטיה, פרקים 4-9 (2020) ("בכר").]

50. הגדרת המידע המותר לאיסוף בחוק השב"כ אף היא רחבה ביותר, והיא מהווה את הבסיס המשפטי ליצירת מאגר המידע רחב ההיקף של נתוני תקשורת מיוטרת המוחזק בידי שירות הביטחון הכללי, הכולל גם נתוני תקשורת בין מחשבים [כהנא ושני, בעמ' 188]. כלומר, השב"כ מחזיק בידע, בסמכויות ובכוח כמעט בלתי מוגבלים ביחס למידע הרגיש ביותר על כל אחד ואחת מהפרטים במדינה.

51. חוק השב"כ מבחין בין הסמכות לאיסוף מידע לבין הסמכות לעשות שימוש במידע. הוא מקנה לראש הממשלה סמכות לקבוע כללים חשאיים ביחס לאיסוף מידע, ולראש השב"כ שיקול דעת ביחס לשימוש במידע, בהתאם לתפקידים שהוגדרו לו בחוק [כהנא ושני, בעמ' 188]. יחד עם זאת, תפקידיו של השב"כ מוגדרים בחוק באופן רחב הנתון לפרשנות. כך למשל, חלק מהתפקידים שיועדו לשב"כ בחוק הם מניעת חתרנות, ושמירה על סדרי המשטר ומוסדותיו (סעיף 7(א) לחוק השב"כ).

52. **בנסיבות שבהן תותר הכתבת חובת נאמנות פוליטית לראש השב"כ, יש סיכון ממשי כי התפקידים שהוגדרו לו בחוק, אשר מנוסחים באופן רחב, יפורשו על ידו באופן המאפשר היעדרות לבקשות מאת ראש הממשלה לשימוש פוגעני במידע, למשל נגד יריבים פוליטיים של השלטון או גורמי מחאה (מסעיף 13 למכתבו של ראש השב"כ מיום 4.4.2025 עולה כי יתכן כי השב"כ כבר נתבקש לעשות שימוש מסוג זה בסמכויותיו). סיכון זה מתעצם נוכח הוראות החוק המתירות חשאיות מוחלטת בהפעלת הסמכויות והיעדר הצורך לתת דין וחשבון ציבורי ביחס לפרשנות הוראות החוק.**

53. לא זו בלבד שהסמכויות המוקנות בחוק ביחס לאיסוף ושימוש במידע רגיש הן רחבות בקנה מידה עולמי במדינות דמוקרטיות, אלא שבדצמבר 2023 פורסם תיקון מוצע לחוק אשר מבקש להרחיב אותן עוד יותר ("התזכיר"). התזכיר, שנועד להתאים את ההסדרים הנוגעים לתחומי הסייבר והמחשוב להתפתחויות הטכנולוגיות, מבקש להקנות לשב"כ סמכויות מעקב פולשניות, אשר פגיעתן בפרטיות ובזכויות יסוד חמורה, וזאת ללא בקורות סטטוטוריות חזקות וללא מנגנוני פיקוח אפקטיביים עצמאיים שיהיה בהם להבטיח כי הפעלת הכוח השלטוני הגלומה בהן תיעשה באורח מידתי [ארידור הרשקוביץ ושוורץ אלטשולר, בעמ' 1-7] (וראו, בנוסף, פרק IV.ב.2. להלן).

54. יצוין כי גם בחוק השב"כ בנוסחו הקיים וגם בתזכיר המוצע, סמכויות רבות מרוכזות בידי ראש הממשלה, והכפיפות של ראש השב"כ היא אליו. הספרות והכתיבה האקדמית עמדו על כך שעובדה זו כשלעצמה מקימה חשש לשימוש לרעה בכוח.

55. [ראו: **ארידור הרשקוביץ ושוורץ אלטשולר**, בעמ' 13, ביחס להקנייה של סמכויות נוספות לראש הממשלה בתזכיר: "ריכוז סמכות רחבה זו בידי רה"מ מעורר חשש לפוליטיזציה. רשיונות שימוש ברוגלות מעקב הובילו ל"חוסר יכולת להתאפק" במדינות שונות ובכללן מקסיקו, הונגריה, הודו ועוד, ולשימוש ברוגלות נגד יריבים פוליטיים, רגולטורים, שופטים, פעילי זכויות אדם ועיתונאים. מתן סמכות זו בידי ראש הממשלה, באופן חסוי ובקשר ישיר עם שב"כ עשויה ליצור ניגודי עניינים, לחצים בלתי ענייניים ושימוש לרעה, והכל הרחק מעינו הבוחנת של הציבור. אכן, באיחוד האירופי, למשל, הציעו להתמודד עם חשש כאמור לפוליטיזציה ושימוש לרעה של שר בסמכותו להפעיל את שירותי הביטחון על ידי להגביל את תלותם של ראשי גופי הביטחון בשר, לצמצם את סמכויותיהם ולעצב מנגנונים עצמאיים שיאפשרו לעובדי גופי הביטחון להביע את עמדתם ולדווח מקום שהם חוששים משימוש שלא כדין בסמכות השר"; European Commission for Democracy Through Law, Report ; (On The Democratic Oversight Of The Security Services, Para. 150 (2015) בכר, בעמ' 59: "יש לציין כי כפיפות השירות לראש הממשלה חריגה בהשוואה לכפיפות שנקבעה לשירותי הביטחון בעולם המערבי. למשל, בבריטניה הכפיפות של MI5 היא למזכיר המדינה; באוסטרליה שירות הביטחון הפנימי (ASIO) כפוף ליועץ המשפטי לממשלה; בקנדה שירות הביטחון הפנימי (CSIS) כפוף לשר לביטחון הציבור; ובארצות הברית ראש ה-FBI כפוף למשרד המשפטים"]. **אם לא די בסמכויות הנרחבות המוקנות לראש הממשלה בחוק ביחס לשב"כ, החלטת הממשלה נושא ענייננו מבקשת להקנות לו גם שליטה בשב"כ ובעומד בראשו, באמצעות הכתבת מסר של חובת נאמנות מצידם לממשלה ולראש הממשלה. נראה כי אין צורך להכביר מילים בדבר הסכנות הגלומות בכך.**

56. אשר לכלים, לאמצעים ולהיקף המידע המצויים בידי השב"כ, כפי שתוארו במאמרו של עמיר כהנא, בתקופת מגפת הקורונה חשף ראש השב"כ דאז, נדב ארגמן, כי השב"כ עושה שימוש במאגר בשם "הכלי". לתוך המאגר נאספים נתונים פרטיים שמופקים "יום-יום, שעה-שעה, על אודות כל אדם, ובפרט מי שברשותו אמצעי קצה מתקדמים במקביל ליכולת העיבוד המתקדמת של נתונים אלה" [עמיר כהנא "הרגע הסנודני (המוחמץ) של ישראל! בעקבות הגילויים האחרונים על איסוף מטא-דאטה על ידי השב"כ" אתר משפט ועסקים (13.4.2020) ("כהנא")].

57. סמכויות איסוף המידע של השב"כ ביחס לנתוני תקשורת, לצד התפתחות הטכנולוגיה, מקנות לשב"כ שליטה במידע מוכמן ורגיש ביותר ביחס לכל אזרחי המדינה בכל רגע נתון. בעידן המידע בו אנו מצויים, כולנו מייצרים כל העת עקבות אלקטרוניות, בין באופן אקטיבי (למשל על ידי התקשרות) ובין באופן פסיבי (למשל על ידי החזקת מכשיר טלפון המחובר לרשת ומשדר נתוני מיקום), והללו נאגרים בשגרה על ידי ספקי תקשורת, נצברים לאורך שנים וכמעט בלתי ניתנים למחיקה [בכר, בעמ' 150].

58. האמצעים הטכנולוגיים שבידי השב"כ מאפשרים לו הן לאסוף את המידע ולאחסן אותו במאגרי נתונים אדירי מימדים, הן לחלץ מהמאגרים תובנות רלוונטיות, והן לבצע חיתוכים מורכבים עם מאגרי מידע נוספים בעזרת מערכות טכנולוגיות מידע משוכללות, הכוללות רכיבים של בינה מלאכותית ולמידת מכונה [בכר, בעמ' 151].

59. מאגר נתוני התקשורת הנצבר בשב"כ אינו כולל רק נתונים על אודות חשודים בביצוע עבירות. העברת נתוני התקשורת והתשתיות לשב"כ על ידי הספקים הרלוונטיים היא סדירה, גורפת ושוטפת של כלל הנתונים המצויים בחברות האמורות לידי השב"כ. לצורך בניית המאגר אין כל הבחנה בין אזרחים תמימים ליעדים מודיעיניים, שכן הנתונים המועברים והנאגרים בשב"כ הם כאמור נתונים של כלל המשתמשים בשירותים של בעלי הרישיון אשר מעבירים מידע לשב"כ.
- לשם השוואה, בידי המשטרה למשל מאגר נתונים קטן ומצומצם לאין שיעור מן המאגר שהקים השב"כ על פי ההסמכה שבחוק השב"כ. לפיכך המשטרה ושאר ארגוני החקירה נדרשים, ברוב המכריע של המקרים, לקבל נתוני תקשורת באמצעות צווים שיפוטיים ולא מתוך מאגר הנתונים העומד לרשותם [בכר, בעמ' 153].
60. על רקע האמור, לא ניתן להפריז בחומרת פגיעתם הפוטנציאלית של האמצעים הנשלטים על ידי השב"כ והמידע המרוכז בידי בזכות לפרטיות, בזכויות הפרט ובחירויות הפרט, ככל שישלטו על ידי גורמים פוליטיים וינתבו לאינטרסים זרים לביטחון המדינה. בהתאם, יש לפקח באופן הדוק וקפדני על תקינותם של הליכי מינויים ופיטוריהם של שומרי הסף המופקדים על אמצעים אלה.
61. יובהר כי החשש משימוש לרעה, ובפרט למטרות פוליטיות, באמצעים ובמידע שבידי השב"כ אינו תרחיש אימים בלתי סביר. כהנא מתאר במאמרו מקרים שבהם נעשה בעבר שימוש ב"כלי" של שב"כ למטרות פרטיות, שלא קשורות בטרור או ריגול. הוא גם מתאר ניסיונות של גורמים פוליטיים שנבלמו לעשות שימוש במאגר לאיתור מסתננים ולחקירת מבקר המדינה (בעמ' 5), ומתייחס לסכנות הגלומות בזליגת מידע מודיעיני ובזליגת תכליות השימוש בו. עוד הוא מתייחס לשימוש חריג שנעשה באמצעי מעקב שנועדו ללוחמה בטרור ובמידע שהופק באמצעותם נגד אזרחים בתקופת מגפת הקורונה, באמצעות הסמכה בתקנות לשעת חירום.
62. גם במכתבו של ראש השב"כ מיום 4.4.2025 (שצורף כנספח 1 לבקשה זו) הוא מתאר שורה של מקרים שבהם נדרש להדוף לחצים מטעם הדרג המדיני לעשות שימוש פסול באמצעים המיוחדים של השב"כ. באחת הדוגמאות מתייחס ראש השב"כ לאירועים "הנוגעים לאופן הטיפול של השירות בסוגיות הנוגעות לאזרחי ישראל ובכל הנוגע להפעלת סמכויות השירות לפעולה מול אזרחי המדינה" (בסעיף 13). כלומר, אין מדובר בחשש תיאורטי, אלא במציאות קונקרטית שבה ראש ממשלת ישראל הנוכחי כבר ניסה לעשות שימוש לרעה בכוחו של השב"כ נגד אזרחי המדינה.
63. יוער כי מאז חוקק החוק בשנת 2002 היכולות הטכנולוגיות המצויות בידי שב"כ – הנוגעות לאיסוף, לניטור ולעיבוד מידע – השתכללו באופן דרמטי, בין היתר באמצעות טכנולוגיית בינה מלאכותית.
64. ליכולת לנתח את המידע בזמן אמת ולבצע אנליזות וחיתוכים מורכבים באמצעות כלים משוכללים של בינה מלאכותית (AI) פוטנציאל פגיעה מרחיק לכת על חירויות הפרט ועל החברה הדמוקרטית בכללותה.
65. יכולות טכנולוגיות אלו מחייבות כשלעצמן הקפדה יתרה על הפעלת סמכות הממשלה ביחס לפיטורים ומינויים של ראש השב"כ. ואכן, המציאות מלמדת כי כבר נעשו ניסיונות לשימוש כזה, לרבות בזמן האחרון.
66. השב"כ, מעצם טבעו ותפקידו, מרכז בידי כוח רב ומחזיק מידע רגיש, פולשני, ורחב היקף. הסמכויות המוקנות לו רחבות ביותר, הוא פועל בחשאי ובהאמצעים שבידי הם בעלי פוטנציאל לפגיעה קשה

(מקל וחומר נוכח הטכנולוגיה העכשווית). החשש מפני השתלטות פוליטית על מוסד שמרכז כוח מעין זה, והחלשת עצמאותו של העומד בראשו, מקימים חשש ממשי לפגיעה בחירויות הפרט וזכויות האדם בישראל.

67. פוטנציאל הסכנה והפגיעה אינו מתמצה בזכויות אדם. כפי שיפורט בפרק IV.ג. להלן ביחס למהלכים שנעשו בהונגריה, פולין, ונצואלה וטורקיה, מתן פתח לשימוש פוליטי – הרחק מעיני הציבור – באמצעים מסוג זה, עלול להוביל לפגיעה קשה בערכים היסודיים ביותר שבבסיס המדינה הדמוקרטית. אמצעים פולשניים אלה, ככל שמגיעים לגורמים בעלי אינטרסים פוליטיים, עלולים לשמש להשתלטות על כל הגופים הציבוריים, לדיכוי מתנגדי משטר, עיתונאים, מפגינים ואנשי אקדמיה, ואף להטיית תוצאות הבחירות, ולשליטה מוחלטת במידע הפרטי ביותר ביחס לכל אזרח במדינה.

68. הסכנות האמורות מחייבות בחינה דקדקנית של בית המשפט הנכבד את המניעים שעמדו בבסיס החלטת הממשלה לפטר את ראש השב"כ, אשר קיימות אינדיקציות מובהקות לכך שהם אינם ענייניים. על בית המשפט הנכבד ליתן פרשנות מצמצמת להיקף שיקול הדעת המוקנה לממשלה בפיטורי ראש שב"כ, ולא לאפשר החדרת שיקולי נאמנות פרסונליים למוסד זה.

IV.ב.2. הקושי בפיקוח אפקטיבי על הפעלת סמכויות השב"כ מחריף את החשש מפני שימוש לרעה בכוח

69. כמפורט לעיל, השב"כ הוא גוף עתיר סמכויות, המחזיק בכלים חדים וחודרניים במיוחד. בשני העשורים שחלפו מאז נחקק חוק השב"כ, חלו התפתחויות משמעותיות ביכולות הטכנולוגיות שבהן מחזיק השב"כ, ובראשן היכולת לאסוף, לנטר ולאגור מידע בהיקף אדיר על אזרחים (big data), בכל רגע נתון, ובאופן בלתי מבחין (bulk collection), והיכולת לנתח את המידע בזמן אמת ולבצע אנליזות וחיתוכים מורכבים באמצעות כלים משוכללים של בינה מלאכותית (AI) [בכר, עמ' 418-419]. כאמור, ליכולות אלה פוטנציאל פגיעה מרחיק לכת על חירויות הפרט ועל החברה הדמוקרטית בכללותה.

70. לצד זאת, עבודת השב"כ, מעצם טיבה, מתבצעת ב"קופסה שחורה", אטומה כמעט לחלוטין לגורמים חיצוניים. מעטה הסודיות על עבודת השב"כ מגביל מאוד את היכולת לקיים ביקורת ציבורית אפקטיבית על פעולותיו [בכר, עמ' 384].

71. בהתאם, גם הביקורת השיפוטית היא מוגבלת ביותר, הן בשים לב לכך שקיומה תלוי בהליכים קונקרטיים הבאים לפני בית המשפט, הן בשל אופייה של הביקורת השיפוטית המופעלת בדרך כלל רק בדיעבד, והן בשל היעדר מומחיות רלוונטית לבית המשפט [בכר, עמ' 384-385].

72. השילוב של סמכויות רחבות במיוחד, כלים חדים וחודרניים המסורים בידי השב"כ, הפיתוי הרב של הדרג הפוליטי לרתום יכולות אלו לטובת קידום אינטרסים אישיים ופוליטיים צרים, והעובדה שהרוב המוחלט של עבודת השב"כ מתבצע תחת מעטה סודיות כבד, הוא פתח מסוכן במיוחד לניצול לרעה של כוח. שילוב זה ממחיש את הצורך בפיקוח משמעותי ואפקטיבי מצד גורמים בלתי-תלויים על פעולות השב"כ.

73. ואולם, בעוד שבמדינות דמוקרטיות שונות בעולם כמו בריטניה, הולנד ואוסטרליה, הוקמו גופים עצמאיים ומקצועיים ייעודיים לפיקוח על גופי המודיעין [בכר, עמ' 422-424], בישראל מערך הפיקוח והבקרה על סמכויות השב"כ סובל מחוסר משמעותי באיזונים ובלמים, המתעצם נוכח ההתפתחויות הטכנולוגיות המשמעותיות שאירעו מאז נחקק חוק השב"כ [בכר, עמ' 383-384].

74. חלק ניכר מסמכויות הפיקוח מרוכזות בידי ועדת הכנסת לענייני השירות, שהיא ועדת המשנה לשירותים החשאיים של ועדת החוץ והביטחון. **לפיקוח הפרלמנטרי** חשיבות רבה, הנובעת מכך שהפרלמנט הוא מקור הסמכות והלגיטימציה החברתי המרכזי.

75. ואולם, הפיקוח הפרלמנטרי על פעולות השב"כ לוקה בבעיות מבניות חמורות. הפיקוח הפרלמנטרי מצריך התמקצעות והבנה טכנולוגית, שחסרה לוועדה; הפיקוח הפרלמנטרי אינו יכול להיות מופעל ביחס למקרים פרטניים בזמן אמת; והאופי קצר המועד והתחלופה במוסדות הפוליטיים מקשים על צבירת "זיכרון ארגוני", שהוא מרכיב חיוני בפיקוח אפקטיבי.

76. לצד זאת הבעיה החמורה ביותר של הפיקוח הפרלמנטרי על פעולות השב"כ נובעת מהמבנה המשטרי הייחודי של ישראל, המקנה בידי "גרעין שליטה קואליציוני" של מספר מצומצם של פוליטיקאים העומדים בראש מפלגות הקואליציה, שליטה מעשית הן בממשלה והן בכנסת [עמיחי כהן ויניב רוזנאי, "פופוליזם והדמוקרטיה החוקתית בישראל", **עיוני משפט מד**, עמ' 122 (2021)]. במסגרת כך, הקואליציה ממנה גם את יושבי הראש של ועדות הכנסת השונות, שלהם סמכויות משמעותיות ביותר בניהול ענייני הוועדה, באופן שמאפשר לגרעין השליטה הקואליציוני לשלוט באופן אפקטיבי בפעולות הפיקוח בוועדה. כפי שציין כב' הנשיא עמית בבג"ץ **הסבירות** (פס' 6):

"גם הביקורת הפרלמנטרית על הממשלה אינה אפקטיבית במקרים רבים, באשר הרוב הקואליציוני שעליו שולטת הממשלה, שולט ממילא על הוועדות החשובות. ניתן אפוא לומר כי הרשות המחוקקת משרתת את הרשות המבצעת וכי קיימת שליטה כמעט מוחלטת של הרשות המבצעת בהליכים הפרלמנטריים".

77. כתוצאה מכך, לא ניתן לראות בפיקוח הפרלמנטרי של ועדת השירות, כגורם שניתן לתת בו אמון כי ימנע מצבים של שימוש לרעה מצד הממשלה בסמכויותיו של השב"כ, שכן עלולה להיווצר זהות אינטרסים בין הממשלה לבין הוועדה שאמורה לפקח על פעולותיה בקשר עם השב"כ, באשר שתיהן נשלטות בידי אותו גרעין שליטה קואליציוני.

78. הגורם המינהלי שאליו מתנקזות רוב סמכויות הפיקוח על השב"כ הוא מוסד היועץ המשפטי לממשלה. בין תחומי הפיקוח של היועץ נכללים האזנות סתר, שימוש בנתוני תקשורת, חיפושים סמויים למטרות מודיעין, לרבות חיפושים סמויים מרחוק, וחקירות [בכר, עמ' 421-422].

79. בהקשר זה, החשש מפני שימוש לרעה של הממשלה בסמכויות השב"כ מתעצם ביתר שאת בשים לב לכך שגם שומר הסף החשוב ביותר על פעולות השב"כ, מוסד הייעוץ המשפטי לממשלה, מצוי בימים אלה תחת מתקפה חריפה, שעה שבמקביל להליך הפיטורים של ראש השב"כ, הממשלה מנהלת גם הליך פיטורים כלפי היועצת המשפטית לממשלה.

80. כעולה מהאמור, הקושי בפיקוח אפקטיבי על עבודת השב"כ בישראל, נוכח האופי החשאי של פעילותו, ובשל הבעיות המבניות במנגנוני הפיקוח הקבועים בחוק השב"כ, מגביר אף הוא את החשש כי אם לא תיבלם הדחתו הפוליטית של ראש השב"כ, ייפתח צהר לשימוש לרעה בסמכויותיו ואמצעיו של השב"כ.

IV.ג. פיטורים של ראשי ארגונים ביטחוניים מקימים חשש ממשי לנסיגה דמוקרטית

81. מחקרים אקדמיים מלמדים כי אחד האמצעים המרכזיים שבהם השתמשו מפלגות שלטון במטרה להחליש את המשטרים הדמוקרטיים במדינותיהן הוא השתלטות על גופי הביטחון, המודיעין, האכיפה והשיטור. כך עולה מהדוגמאות שסיפקו בשנים האחרונות מדינות כמו הונגריה, טורקיה, פולין וונצואלה [ד"ר נדב דגן ועו"ד ספיר פז, "השתלטות על רשויות האכיפה וזרועות הביטחון כנקודת מפתח

בנסיגה דמוקרטית" (19.9.2024) ("דגן ופז"); STEVEN LEVITSKY & DANIEL ZIBLATT, HOW ; (2008) DEMOCRACIES DIE 77-87. ראו גם: ד"ר נדב דגן ועו"ד דפני בנבניסטי, "מבט השוואתי על השתלטות על גופי ביטחון באמצעות מינויים ופיטורים" (2025) ("דגן ובנבניסטי").

82. כעולה ממאמרם של דגן ופז, השתלטות על גופי הביטחון מתבצעת לרוב בצורה שקטה, תוך יצירת מצג חוקי. כך, מנהיגים נבחרים משתמשים בפיטורים ובמינויים של בכירים כדי להבטיח נאמנות מלאה של הגופים הביטחוניים לשלטון. הפיטורים כלעצמם מגשימים שתי מטרות: מפלגות השלטון יכולות למנוע חקירות נגדן ונגד אנשי שלומן באמצעות הדחת שומרי סף הנאמנים לתפקידיהם; ובאמצעות ההדחה הן מעבירות מסר לבכירי הגופים הביטחוניים שלפיו שרידותם בתפקיד תלויה בערך אחד ויחיד – נאמנותם לשלטון. בדרך זו גופים בטחוניים הופכים לכלי שרת בידי מפלגת השלטון לשימור כוח ולדיכוי ביקורת.

83. ההשתלטות האיטית על גופי הביטחון (כמו גם על גופי האכיפה והתביעה) במדינות בעלות בסיס דמוקרטי היא מאפיין מובהק של נסיגה דמוקרטית המתחוללת במדינות מסוימות בעולם בשלושת העשורים האחרונים, וביתר שאת בחמש עשרה השנים האחרונות. אם היא אינה נבלמת היא עלולה להביא לשינוי משטרי אשר נסמך על כוח, ריכוזיות ושליטה בעזרת כוחות הביטחון וגורמי האכיפה Anna Luhermann & Staffan I. Lindberg, A Third wave of autocratization is Here: What is New J About It?, 26 DEMOCRATIZATION 1095 (2019); דגן ופז, בעמ' 1.

84. במחקרם של דגן ופז מתוארים צעדים מסוג זה שננקטו במספר מדינות, אשר הובילו לנסיגה דמוקרטית קיצונית ואף להפיכה משטרית. **הדימיון בין צעדים אלו לבין הצעדים שננקטו בענייננו מובהק, והוא מקים חשש ממשי לעתידה הדמוקרטי של מדינת ישראל ככל שלא תיבלם ההחלטה המסוכנת שבבסיס העתירות.**

85. כך, למשל, **בהונגריה** גובשה מדיניות של החלפת "אליטה רעה", שבמסגרתה הוחלפו בעלי תפקידים בארגוני אכיפה וארגוני בטחון חשאיים והמשרות אוישו מחדש על ידי נאמני שלטון. **בטורקיה**, ביצעה מפלגת השלטון, בהנהגתו של רגיפ טאיפ ארדואן, מהלך של "טיהור" גופי הביטחון. המהלך כלל, בין היתר, פיטורים, הדחות, מינויים, וחקירות של בכירים במערכת הביטחון, והוביל לבסוף להשתלטות של מפלגת השלטון על הצבא וגופי הביטחון. **בוונצואלה**, פוטרו אחד אחרי השני הגורמים העצמאיים והמקצועיים מגופי הביטחון, המודיעין, והשיטור, וכך נעשתה השתלטות שלטונית על גופים אלה; **ובפולין** הושרשה תפיסה שלפיה השירות הציבורי (לרבות בגופי הביטחון), הפך לפוליטי ומבוסס על נאמנות לשלטון. במסגרת זו, בין היתר, הוחלף מפקד המשטרה במפקד שגינה את קודמיו במופע תעמולה טלוויזיוני.

86. לפיטורים הפוליטיים של בכירי גופי הביטחון במדינות האמורות, שלוו בצעדים נוספים, היו השלכות הרסניות על הדמוקרטיה וחירויות הפרט בהן. כך, בין היתר, נערכו בהן פשיטות על ארגוני חברה אזרחית, והתבצעו חקירות ומעצרים של ארגונים שביקרו את השלטון; נעשה שימוש בסמכויות מעקב, איסוף מידע, וחקירה, הנתונות לגופים בטחוניים, נגד ארגונים, מפלגות, ואזרחים שנחשדו בקשר עם גופים זרים; דוכאו הפגנות, ננקטו אמצעים אלימים נגד ארגוני מחאה ונעשה שימוש לרעה בכוח הביטחוני; ונעשתה השתלטות פוליטית על מערכת המשפט. כעולה מדוגמות אלה, החלפתם של ראשי הארגונים הבטחוניים היא אמצעי מובהק שבו השתמשו מפלגות שלטון כדי להביא להתדרדרות של הדמוקרטיה אל סף תהום [להרחבה ראו דגן ופז, עמ' 2-7, וההפניות שם; וכן דגן ובנבניסטי, בעמ' 8-

[2].

87. בענייננו, החלטתה של הממשלה לפטר את ראש השב"כ, ללא כל נימוק ענייני, לאחר פתיחתן של שתי חקירות פליליות נגד בכירים בלשכת ראש הממשלה (אשר עדיין מתנהלות), בעקבות סירובו של ראש השב"כ ליתן חוות דעת בטחונית שלפיה ראש הממשלה מנוע מלהעיד במשפטו, ועל רקע קיומו של תחקיר ביטחוני המטיל על ראש הממשלה אחריות למחדלי השבעה באוקטובר, לא רק מדיפה ריח רע של שיקולים זרים וניגוד עניינים. היא מעבירה מסר ברור לכל משרתי השב"כ בהווה ובעתיד, שלפיו מדובר במשרת אמון של מפלגת השלטון, ומי שימלא את תפקידו באופן עצמאי ונטול פניות - יודח. מסר כזה הוא השלב הראשון בנסיגה דמוקרטית, שכן הוא מאפשר השתלטות על ארגוני בטחון חשאיים המאפשרת בהמשך השתלטות שלטונית על כלל המוסדות הציבוריים – אשר סופה ידוע.

88. יתרה מכך, החלטת ממשלת ישראל לפטר את ראש השב"כ לא נתקבלה בחלל ריק. אנחנו מצויים בשיאו של מהלך כולל שבמסגרתו מבצעת הממשלה שורה של צעדים שנועדו להחליש את מערכת המשפט. לפני שבועות ספורים עבר חוק המשנה את אופן הבחירה של נציב התלונות על השופטים ומאפשר שליטה קואליציונית מוחלטת בבחירה שלו; זאת כדי שיהפוך לכלי להטרדה וללחץ, במקום ברור ענייני של תלונות. בהמשך לכך, לפני כשבוע עבר החוק לשינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים, המקדם פוליטיזציה של מערכת המשפט במטרה להבטיח מינוי שופטים בעלי נאמנות פוליטית.

89. במקביל, מבקשת הממשלה להעביר מכהונתה את היועצת המשפטית לממשלה בטענה כי היא מסכלת את מדיניות הממשלה, מסכלת חקיקה ממשלתית וחקיקה פרטית ומסכלת מינויים בשירות המדינה, על אף שלטענות אלה אין כל בסיס.

90. כאמור במאמרה של פרופ' נבות, המציאות היא שהיועצת המשפטית לממשלה "מסכלת" פגיעה בשלטון החוק, בזכויות אדם ובעקרונות יסוד דמוקרטיים. היא מתנגדת לפגיעה בעצמאות הרשות השופטת או בעצמאות המשטרה, "מסכלת" השתלטות פוליטית על מינויים בשירות הציבורי ו"מסכלת" את החלשתם של שומרי סף. היועצת המשפטית עומדת בדרכה של הממשלה לעבור על החוק ולכן מבקשים לפטר גם אותה [ראו: סוזי נבות, "ארבע הערות על ההחלטה לפטר את ראש השב"כ", המכון הישראלי לדמוקרטיה (17.3.2025)]. כל אלה הם סימנים מובהקים לנסיגה דמוקרטית.

91. נראה כי המרחק בין מצבה של ישראל למצבן של טורקיה, הונגריה וונצואלה - אשר חדלו למעשה מלהיות דמוקרטיות, כבר אינו כה רב. ההחלטה שבבסיס העתירות היא לא פחות מדגל שחור המזהיר מפני פגיעה בלתי הפיכה בדמוקרטיה הישראלית. נוכח כל האמור, סבירותה של ההחלטה צריכה להיבחן בראי השפעתה על צביונה הדמוקרטי של המדינה, והסכנות המוחשיות הכרוכות בה.

92. מחקר השוואתי גם מלמד כי מניעת החלפתם של בכירי גופי הביטחון בשלבים מוקדמים מספיק עשויה להיות אפקטיבית בבלימת ניסיונות ההשתלטות. כך היה, למשל, בברזיל, בעיצומה של מגיפת הקורונה, כאשר נשיא המדינה, בולסונרו, ניסה למנות את חברו האישי לעמוד בראש המשטרה הפדרלית. מהלך זה קודם ימים ספורים לאחר ששר המשפטים התפטר במחאה על הניסיון מצד הנשיא להתערב בעבודת המשטרה, ואף נפתחה חקירה לבירור הטענות. בית המשפט פסל את המינוי והבהיר כי "המשטרה הפדרלית אינה סוכנות מודיעין של מוסד הנשיאות". הנשיא תקף את ההחלטה אך נאלץ לוותר על המינוי. בהמשך לכך, המועמד שמונה במקומו לא היה תלוי באותה המידה בנשיא. כך, לדוגמה, במהלך תקופת כהונתו כמפכ"ל, קודמו חקירות נגד מקורבים לנשיא, בין היתר מכיוון שהתביעה ומערכת

המשפט ליוו את החקירות מקרוב. דוגמה זו ממחישה כיצד בלימת המינוי הפרסונאלי, לצד העמידה המתמשכת על המשמר על ידי הרשויות האחרות – מנעו את "נפילת" המשטרה לידי השלטון.

93. אם-כן, המחקר והניסיון ההשוואתי מלמדים כי יש חשיבות רבה לבלימת ההשתלטות על גופי הביטחון באמצעות מינויים ופיטורים כבר במהלכי ההשתלטות הראשוניים, כבענייננו. כך גדל לאין ערוך הסיכוי למנוע את ההשתלטות ולשמר את טיבם וייעודם של גופי הביטחון כמוסדות האמונים על-פי חוק על ביטחון המדינה ועל שלום הציבור במדינה דמוקרטית, להבדיל מציות לרצון השליטים במדינה אוטוקרטית [דגן ובנבניסטי, בעמ' 9].

IV.ד. המבקשים הם בעלי מומחיות וניסיון מקצועי הרלוונטיים להליך

94. כעולה מהאמור לעיל, הסוגייה הנדונה בעתירות מעוררת שאלות מקצועיות בדבר השלכותיה הפוטנציאליות של החלטת הממשלה נושא העתירות, על ציביונה הדמוקרטי של המדינה ועל ההגנה על חירויות הפרט בישראל. חברי מטה מאבק האקדמיה שותפים לכתובת מחקרים אקדמיים, ניירות עמדה וגילויי דעת בתחומים אלו, במטרה מוצהרת להגן על ערכי היסוד של הדמוקרטיה, החופש האקדמי וערכי מגילת העצמאות. אלו הן גם מטרותיה המוצהרות של עמותת האקדמיה למען ישראל דמוקרטית.

95. עמדת המבקשים, המבוססת על מחקרים אקדמיים, לרבות מחקרים השוואתיים, וכן הכתיבה שאליה מפנים המבקשים בעניין האמצעים שבידי השב"כ והסכנות הטמונות בהם - רלוונטיים מאין כמותם להכרעה בסוגיות הנדונות בעתירות.

96. חברי מטה מאבק האקדמיה אף בעלי ניסיון בהגשת עתירות ציבוריות בסוגיות המשליכות על ציביונה הדמוקרטי של המדינה. בין יתר העתירות שהוגשו על ידם, נמנות עתירה נגד החלטת שר החינוך לבטל את טקס פרס ישראל; עתירה נגד החלטת שר החינוך למנות מועמדת שאינה עומדת בתנאי הסף לתפקיד מנכ"לית המועצה להשכלה גבוהה; וכן עתירה נגד החלטת הממשלה לקצוב את כהונת היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה. לאחרונה, הגישו חברי מטה מאבק האקדמיה עתירה נגד התיקון לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, ונגד החוק לשינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים.

97. כך גם המומחיות והניסיון המעשי הרב של המבקשים 2-8, שכיהנו כאמור בתפקידים הבכירים ביותר במערכת הביטחון הישראלית, ובהם ראשי שב"כ, מוסד, מפכ"לי משטרה, שר ביטחון ורמטכ"ל, רלוונטיים במיוחד לסוגיות הנדונות בעתירות ויש בהם כדי לסייע לבית המשפט הנכבד להכריע בהן. צירוף המבקשים כידידי בית המשפט יאפשר לשפוך אור על ההשלכות הפוטנציאליות של ההחלטה הנדונה על עתידה הביטחוני של המדינה, והידע והניסיון המקצועיים שלהם מצדיק לאפשר להם לפרוש את עמדתם בפני בית המשפט הנכבד באופן מפורט וסדור.

IV.ה. הפרוצדורה, זהות הצדדים לעתירות, ושלב הדיון מצדיקים את צירוף המבקשים

98. סוג ההליך בענייננו – עתירות לבג"ץ, אשר במסגרתן נדונה תוקפה של החלטת ממשלת ישראל לפטר את ראש השב"כ בנסיבות חריגות, הינן הליך מתאים לצירופו של גוף כדוגמת העמותה, המאגד את בכירי האקדמיה הישראלית. זאת במטרה להאיר מנקודת מבט אקדמית ומקצועית בתחומי ביטחון, ממשל, ומשפט את השלכות הרוחב העקרוניות של הסוגיה הנדונה בהליך. עתירות לבג"ץ, מעצם טבען, עוסקות בסוגיות בעלות השלכות רחב ציבוריות, ולפיכך יש הצדקה לצירוף גורמי מקצוע בעלי

מומחיות כידידי בית המשפט (בהתאם לאמות המילה שנקבעו בעניין קוזלי).

99. גם זהות הצדדים - עמותות, ארגונים, סיעות פוליטיות ויחידים, אל מול ממשלת ישראל ונציגי ציבור שונים, מצדיקים את צירופם של המבקשים. זאת, שכן הם מאירים כאמור זווית אקדמית ומקצועית אחרת ביחס לסוגיות הנדונות.

100. אף השלב שבו מוגשת הבקשה מצדיק את קבלתה. הבקשה מוגשת טרם נערך דיון בעתירות, ובעוד שבית המשפט הנכבד קבע כי כלל בקשות ההצטרפות שהוגשו יידונו בדיון (בהחלטתו מיום 31.3.2025). בנסיבות אלו, שבהן ממילא יידונו בקשות הצטרפות בדיון, אין בבקשה כדי להכביד על הדיון. יתרה מכך, עקב דחיפות הסוגיה העומדת להכרעה, הדיון בעתירה נקבע בסד זמנים דוחק, כך שהגשת הבקשה אמנם סמוכה למועד הדיון, אך עיתוי הגשתה סביר בנסיבות העניין.

IV.ו. העתירה עוסקת בנושא ציבורי תקדימי, אשר קשה להפריז בחשיבותו וברגישותו, הכרוך בסוגיות מקצועיות מובהקות

101. כעולה מהאמור בפרקים הקודמים, סוגיות הרוחב שמעוררות העתירות שבכותרתן והשלכותיהן הפוטנציאלית על הדמוקרטיה, הביטחון וחירויות הפרט בישראל הן חסרות תקדים במדינתנו. פיטורים על רקע פוליטי של ראש ש"כ בישראל, בעת מלחמה, במקביל לחקירות פליליות נגד מקורבי ראש הממשלה, ועל רקע מאבק מתמשך של הממשלה נגד מערכת אכיפת החוק והיועצת המשפטית לממשלה, הן סוגיות מהרגישות ביותר אשר עמדו להכרעתו של בית המשפט הנכבד.

102. בנסיבות אלה, ובהתאם לאמור בהלכת קוזלי, ראוי ליתן לכלל הגורמים המקצועיים הרלוונטיים לסוגיה העומדת להכרעה להציג את עמדתם בפני בית המשפט הנכבד, שכן "בכך יינתן ביטוי לאותם הגורמים המייצגים והמומחים, שיש להם עניין בנושא הדיון ויש בידיהם, בה בעת, לסייע לבית- המשפט בגיבוש עמדה והלכה המשקפות נאמנה את מגוון המצבים והבעיות שבסוגיה שבפניו" (עניין קוזלי, בפס"י 45).

103. כעולה מהאמור, מכלול השיקולים שנקבעו בהלכת קוזלי מצדיקים להתיר את צירופם של המבקשים כידידי בית המשפט בעתירות שבכותרתן, ולאפשר להם להגיש את עמדתם לבית המשפט הנכבד.

V סוף-דבר

104. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות כאמור ברישא לבקשה.

105. בקשה זו נתמכת בתצהירו של פרופ' איתי אטר, חבר הנהלת העמותה.

ייפוי כוח מטעם המבקשים מצ"ב כנספח 3.

ענת שורק, עו"ד

יועצת משפטית למטה
מאבק האקדמיה

נעם חפץ, עו"ד

ארדינסט, בן נתן, טולידאנו ושות'
ב"כ המבקשים

רן שפרנצק, עו"ד